

Θασίων

γη

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

ΤΙΜΗ: 7 €

Για να ξέρεις προς τα πού αρμενίζει το νησί σου...

• ΕΤΟΣ Β • ΘΑΣΟΣ • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2017 • ΤΕΥΧΟΣ 10

Θασίων γη

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ: Ανίκητοι Ηττημένοι.....	3
ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΕΙ ΚΑΙ ΤΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΛΥΚΕΙΑ ΛΙΜΕΝΑΡΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑ ΘΑΣΟΥ.....	5
ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΘΑΣΟΥ: ΓΙΟΡΤΗ ΜΕΛΙΟΥ 2017.....	7
ΚΟΥΚΙΔΕΣ... ..	8
Η συνάντηση των μαθητών του Κυριακίδη. Δες και ήταν χθες... ..	12
Ένα «αρχαιολογικό» πείραμα για τα μέταλλα της Θάσου.....	14
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ: Η ανάπτυξη της καταστροφής.....	16
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΚΟΣΜΑΣ: Οκτώβριος 1912. Η Θάσος Ελεύθερη	18
Έκθεση Φωτογραφίας από τον Γιάννη Βαρούτη	24
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΟΣ: «Ανακουφιστικά» - και άλλα τινά	26
Η φωτογραφία ενός επισκέπτη του νησιού.....	29
Οι θάλασσές μας δεν είναι μιας χρήσης.....	30
ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗΣ: Το Μετόχι της Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου στο Κάστρο Λιμεναριών (1774-1927)	32
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΛΔΕΖΟΣ: Δεν Τελειώνει Να Βλέπεις.....	40
ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΕΡΑΚΟΥΔΗΣ: Οι ληνοί της Αστρίδας. Μπορεί να γίνει κάτι;.....	44
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ: Οι στάλες στην απλώστρα (διήγημα)	47
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ: Τότε και Τώρα	52
(Ένας παλιός Ποτιώτης): Τα σιργούνια (ποίηση)	54
ΡΟΔΟΥΛΑ ΔΑΓΚΑΛΑΚΗ: Η ζωή έχει μονάδα τη μέρα (πεζό).....	55
ΡΟΔΟΥΛΑ ΔΑΓΚΑΛΑΚΗ: Κάθε φορά (ποίηση).....	56
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ωρα καλή... (ποίηση)	56
π. Γ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Από το «γίγνεσθαι» στο είναι... (ποίηση).....	57
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ: ΤΟ ΜΕΤΟΧΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΣΤΟ ΣΩΤΗΡΟΣ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ (19ος - 20ός ΑΙΩΝΕΣ).....	58
ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΕΡΑΚΟΥΔΗΣ, Τα Θασίτ'κα: Τρεις φουρές πήγαμ' να μνουχίσουμ' ντου γάδαρου.....	60

Θασίων *γη*

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΕΡΑΚΟΥΔΗΣ

ΕΔΡΑ: ΠΟΤΟΣ 64002 ΘΑΣΟΣ

ΤΗΛ. 25930 52987

ΚΙΝΗΤΟ 6977 946257

e-mail: thasiong@otenet.gr

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΠΟΛΙΤΑΚΗΣ

Κλείτου 10, Καβάλα, τηλ. 2510 838321

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΡ. ΛΟΓ/ΜΟΥ 26094547481

IBAN:

GR0301102600000026094547481

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ: 40 €

ΔΗΜΟΣΙΟ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ: 100 €

ΕΥΡΩΠΗ-ΑΜΕΡΙΚΗ: 70 €

Αρχές δεκαετίας 1960.

Γάμος στο ορεινό χωριό Σωτήρος.

(Φωτ. αρχείο Γιώργου Αυγουστίδη)

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Κωδικός Θάσου 25930

ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ 23918 & 23118

ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ

Λιμένα 22.222

Παναγίας 61.203

Θεολόγου 31211

Ποτού 53.194

Λιμεναρίων 51.235

Καλλιράχης 91.211

Κτηνιατρείο Θάσου 22.113

ΙΚΑ Λιμένα 22.128

ΙΚΑ Καβάλας 2510.250564

Κέντρο Υγείας Πρίνου 71.101

Αστυν. Τμήμα Λιμένα 22.500

Σταθμός Λιμεναρίων 51.111

Λιμεναρχείο Θάσου 22.106

Λιμενικός Σταθμός Πρίνου 71.390

Λιμενικό Φυλάκιο Λιμένα 22.355

Φυλάκιο όρμου Πρίνου 71.290

Λιμεναρχείο Καβάλας 2513505430

Πυροσβεστική Θάσου 23.199

Υδρευση Θάσου (ΔΕΥΑΘ) 24025

ΚΕΠ Λιμένα 23.664

ΚΤΕΛ Θάσου 22.162

ΚΤΕΛ Καβάλας 2510.222294

ΓΕΦ Θάσου 2593 359142

Δασαρχείο Θάσου 2313309799

Δασονομείο Ποτού 51.237

Ειρηνοδικείο Θάσου 22.777

ΙΚΤΕΟ Θάσου (Αστρίς) 25930 55020

Ταχυδρομείο Λιμένα 22.114

Ταχυδρομείο Λιμεναρίων 51.296

Ταχυδρομείο Πρίνου 71.200

Τράπεζα Πειραιώς Λιμεναρίων 51.382

Ολυμπιακή 2510225577, 223622

Αεροδρόμιο Χρυσούπολης

. 2591053271, 2591053372

Α.Ν.Ε.Θ. 22.694

Οκτώβριος 1912

Η Θάσος Ελεύθερη Ελληνική

Γράφει ο Κωνσταντίνος Π. Παπακοσμάς
Πρώην Αντιπεριφερειάρχης Πολιτισμού - Τουρισμού Α.Μ.Θ.

Στην «Θασίων γη» ξετυλίγουμε το κουβάρι της ιστορίας, περιγράφουμε γεγονότα μέσα από σημαντικά ιστορικά αρχεία και μοναδικές φωτογραφίες. Το ιστορικό μας σημείωμα για την απελευθέρωση του νησιού της Θάσου, τον Οκτώβριο του 1912.

Ποια ήταν όμως τα γεγονότα και ποια η ιστορική διαδρομή της Θάσου πριν φθάσουμε στην Απελευθέρωση;

Η Θάσος καταλήφθηκε από τους Οθωμανούς το 1455 και παρέμεινε υπό την κυριαρχία τους έως το 1912 όταν απελευθερώθηκε κατά τον Πρώτο βαλκανικό πόλεμο από τον Ελληνικό Στόλο. Σε όλη τη διάρκεια των 350 περίπου χρόνων οθωμανικής εξουσίας πέρασε για λίγο μόνο στην κατοχή των Βενετών το 1457-59 και των Ρώσων κατά την εποχή των ρωσοτουρκικών πολέμων τα έτη 1770-74. Την μακρά αυτή περίοδο της τουρκικής κυριαρχίας το νησί ακολούθησε τη μοίρα των υπόλοιπων υπόδουλων περιοχών με τις ιδιαιτερότητες που το χαρακτήριζαν:

Βαριά φορολογία, αλλά και πειρατικές επιδρομές οι οποίες προκαλούν τρόμο στους κατοίκους και τους αναγκάζουν να αποσυρθούν στο εσωτερικό του νησιού δημιουργώντας νέους οικισμούς σε ορεινά μέρη μέσα σε χαράδρες και δύσβατα σημεία.

Το έτος 1813 αποτελεί ορόσημο για την ιστορία του νησιού. Τότε ο σουλτάνος παραχωρεί τη Θάσο στον ηγεμόνα της Αιγύπτου Μεχμέτ

Αλή ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες που προσέφερε στην αυτοκρατορία απελευθερώνοντας τις ιερές πόλεις Μέκκα και Μεδίνα. Η Θάσος γίνεται βακούφι δηλαδή τα έσοδα από τη φορολογία των κατοίκων θα διαθέτονταν για τις ανάγκες των αγαθοεργών ιδρυμάτων Ιμαρέτ (πτωχοκομείο) και Μεντρεσέ (Διδασκαλείο) της γενέτειρας του Μεχμέτ Αλή, της Καβάλας. Η Τουρκία είχε την επικυριαρχία του νησιού η οποία εκδηλωνόταν με την είσπραξη του κεφαλικού φόρου.

Η περίοδος της τουρκοαιγυπτιακής συγκυριαρχίας διακρίνεται σε δύο ουσιαστικά περιόδους, από το 1813 έως το 1874 η πρώτη και από το 1874 έως το 1902 η δεύτερη.

Κατά την πρώτη περίοδο κάτω από τον έλεγχο του Μεχμέτ Αλή και των κληρονόμων του και μακριά από την τουρκική διοίκηση οι κάτοικοι του νησιού ζουν σ' ένα κλίμα ελευθερίας που τους δίνει τη δυνατότητα να διευρύνουν τα κοινοτικά προνόμια της τουρκοκρατίας και να δημιουργήσουν ένα ιδιότυπο κοινοτικό καθεστώς που τους επιτρέπει την αυτοδιαχείριση των κοινοτήτων.

Στη δεύτερη περίοδο από το 1874 οι διάφοροι Αιγύπτιοι διοικητές του νησιού με διαταγές της Αιγύπτου αφαιρούν σταδιακά τα προνόμια του νησιού και προσβάλλουν το ιδιότυπο κοινοτικό πολίτευμα.

Η αλλαγή της στάσης της Αιγύπτου υπαγορεύεται και από τη στάση της Αγγλίας η οποία από το 1883, έτος διάνοιξης της διώρυγας του Σουέζ, ελέγχει την αιγυπτιακή κυβέρνηση λόγω των δανείων που της παραχώρησε.

Η σημαντική θέση της Θάσου στην περιοχή του βόρειου Αιγαίου αλλά και ο ορυκτός πλούτος του νησιού καθώς και η δραστηριοποίηση της εταιρείας Spiedel που εξυπηρετούσε γερμανικά συμφέροντα κάνουν τους Άγγλους να υποδείξουν στους Αιγύπτιους μια σκληρή πολιτική απέναντι στο νησί η οποία εκδηλώνεται με την κατάργηση, όπως προαναφέραμε, των κοινοτικών προνομίων αλλά και την επιβολή νέων δυσβάστακτων φόρων. Την ένταση στις σχέσεις μεταξύ Αιγυπτίων και Θάσου ενίσχυσε και η αλόγιστη εκμετάλλευση των δασών του νησιού η οποία κορυφώθηκε όταν η αιγυπτιακή κυβέρνηση επιχείρησε να παραχωρήσει στη

εταιρεία του Ψιακή την εκμετάλλευση μεγάλης ποσότητας ξυλείας. Δημιουργήθηκε μεγάλη ένταση μεταξύ των κατοίκων οι οποίοι χωρίστηκαν σε δύο παρατάξεις: μία φιλοαιγυπτιακή και μία φιλοτουρκική η οποία επιθυμούσε την επιστροφή στην πλήρη κυριαρχία της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Όταν η αιγυπτιακή κυβέρνηση επέβαλε φόρο για τα ερίφια ζητώντας τη σταδιακή εξόντωσή τους οι κάτοικοι του νησιού εξεγείρονται. Πραγματοποιείται μεγάλη συγκέντρωση στο Θεολόγο όπου παρεμβαίνουν οι αιγυπτιακές αρχές βίαια με αποτέλεσμα των θάνατο δύο κατοίκων.

Η γενική συνέλευση των κατοίκων απευθύνεται στις τουρκικές αρχές στην Καβάλα και ζητά την επαναφορά της Θάσου στην τουρκική διοίκηση. Οι Τούρκοι βρίσκουν αφορμή και τον Απρίλιο του 1902 με την πρόφαση της αποκαταστάσεως της τάξης ανακαταλαμβάνουν το νησί και ορίζουν τούρκο υποδιοικητή χωρίς να καταλύσουν επίσημα την από αιώνος τουρκοαιγυπτιακή συγκυριαρχία.

Η αντίδραση αυτή των κατοίκων είχε ως σκοπό σε συνεννόηση με τον Έλληνα πρόξενο να φύγουν από την αιγυπτιακή κυριαρχία και να περάσουν στην τουρκική για να μην αποκλειστεί η Θάσος από τον ελληνικό κορμό σε περίπτωση ένταξης της Μακεδονίας στο ελληνικό κράτος. Η κατάσταση βέβαια δεν βελτιώθηκε εφόσον η τουρκική κυβέρνηση επέβαλε νέους φόρους και εφάρμοσε θεσμούς που ίσχυαν στην υπόλοιπη αυτοκρατορία όπως αυτός της υποχρεωτικής στρατεύσεως των υπηκόων.

Οι Νεότουρκοι, μετά την προκήρυξη του τουρκικού συντάγματος, και όταν αντιβασιλιάς της Αιγύπτου ήταν ο Αμπάς Χιλμί πασάς, αφαίρεσαν όλα τα προνόμια που είχαν δοθεί στο νησί από τον Μωχάμετ Άλι. Η Θάσος παρέμεινε κάτω από την εξουσία του Αμπάς Χιλμί μέχρι τους Βαλκανικούς Πολέμους. Τον Ιούνιο του 1912, οι Βούλγαροι επιτέθηκαν στους Σέρβους στη Γευγελή και στους Έλληνες στις απελευθερωμένες περιοχές, γεγονός που αποτέλεσε την έναρξη του 2ου Βαλκανικού Πολέμου.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Τον Οκτώβριο του 1912, Ελληνικό ναυτικό άγημα και διλοχία πεζικού, που επέβαιναν στα ατιμόπλοια "Πέλοψ" και "Κανάρης", απελευθερώνουν τα νησιά Θάσος, Άγιος Ευστράτιος και Ίμβρος και Σαμοθράκη. Από την αρχή του Οκτώβρη του 1912 άρχισε να δραστηριοποιείται ο ελληνικός στόλος στο Αιγαίο, κάτι που οδήγησε το ναύαρχο Κουντουριώτη να υπογράψει τον μήνα αυτό την προκήρυξη ενσωμάτωσης των νησιών αυτών στον εθνικό κορμό.

Στις 18 του ίδιου μήνα η «Λόγχη» και η «Καταιγίδα» του στόλου μαζί με το μεταγωγικό πλοίο «Πύλος» κατέλαβαν τη Θάσο. Μετά την απελευθέρωση της Θάσου, ο Κωνσταντίνος Μελάς, ο αδερφός του Μακεδονομάχου Παύλου Μελά, διορίζεται ως προσωρινός κυβερνήτης. Σε ένα γράμμα του προς την Πηνελόπη Δέλτα, αναφέρει τη Θάσο ως το ομορφότερο ελληνικό νησί, έναν αληθινό παράδεισο με γνήσιους Έλληνες, ακλόνητους πατριώτες και ευαίσθητο λαό.

Από τότε η Θάσος αποτελεί μέρος του Ελληνικού κράτους, όπως προέκυψε και από τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου, το 1913.

*Στοιχεία του κεμένου αντλήθηκαν από εκδόσεις της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, του Δήμου Θάσου, της Θασιακής Ένωσης Καβάλας και δημοσιεύσεις του κ. Κ. Παπακοσμά στον τοπικό τύπο.

ΠΕΡΙΦΡΑΞΕΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

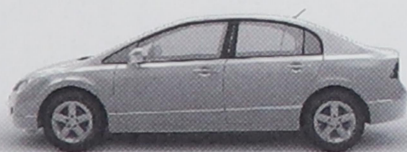
ΣΑΡΗΜΠΑΛΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΠΟΤΟΣ ΘΑΣΟΥ
ΤΗΛ.: 25930 31 141 - ΚΙΝ.: 6973 973330

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ
ΣΕ ΤΙΜΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ!!!

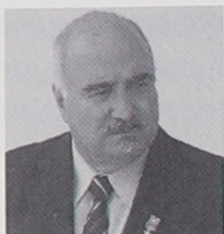

ΘΑ ΤΑ ΒΡΕΙΤΕ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ
ΜΑΣ ΣΤΟ ΠΡΑΤΗΡΙΟ ΥΓΡΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ

THASSOS OIL

5ο χλμ. ΠΟΤΟΣ - ΑΣΤΡΙΣ
ΤΗΛ. 25930 52071
ΚΙΝ. 6944 715369

«Ανακουφιστικά» - τοπωνυμικά και άλλα τινά

Γράφει ο Γιώργος Μυτιληνός

Αν κανείς ανατρέξει στα τοπωνυμικά της Ελληνικής επικράτειας, είναι βέβαιο πως θα βρεθεί προ εκπλήξεων. Πλήθος ονομασιών, κάποιες εκ των οποίων με λογικό υπόβαθρο, οι περισσότερες όμως ακατάληπτες και ασυνάρτητες, δόθηκαν από ανθρώπους «νονούς» σε ανύποπτο χρόνο και κάτω από άγνωστες συνθήκες, όμως σίγουρα σε κατάσταση στιγμιαίας έμπνευσης, σε μέρη και τόπους της πατρίδας μας. Οι άνθρωποι αυτοί, όχι μόνο ευρηματικοί αλλά και μοναδικοί στη σκέψη, είχαν προφανώς τη δυνατότητα να συνδέουν πράγματα και γεγονότα με τους τόπους που τα φιλοξένησαν κατά καιρούς και να τα μετουσιώνουν σε λέξεις, τις περισσότερες φορές χωρίς την απαιτούμενη ετυμολογική ερμηνεία και προσέγγιση. Βέβαια, στην προκειμένη περίπτωση, η ιλαροτραγική διάσταση είχε πάντα τον πρώτο λόγο.

Η Καλλιράχη της Θάσου, η ιδιαίτερη πατρίδα μου δηλαδή, δεν θα έλεγα ότι πρωτοπορεί έναντι των άλλων χωριών του νησιού σε αυτόν τον τοπωνυμικό πλούτο. Πρωτοστατεί όμως με πλήθος τοπωνυμίων με ανεξιχνίαστο, κωμικό, περίεργο και ενίοτε σκωπτικό χαρακτήρα. Η γένεσή τους φυσικά και αυτή χάνεται στο βάθος του χρόνου.

Σήμερα, θα σταθώ στο πασίγνωστο «προάστιο» της Καλλιράχης, το Κλείσμα! Μην το ψάχνετε ορθογραφικά γιατί δεν θα βγάλετε άκρη. Κατά καιρούς γράφτηκε ποικιλοτρόπως. Σήμερα, ταμπέλα ντόπιου επιχειρηματία στον τόπο, το προβάλει διαφημιστικά ως Κλίσμα. Για να είμαι όμως ειλικρινής ως Κλύσμα δεν το είδα πουθενά γραμμένο!!!

Το Κλείσμα εντοπίζεται στην νότια έξοδο της Σκάλας Καλλιράχης προς τις Μαριές. Η γένεση λοιπόν της ομολογουμένως κωμικής αυτής ονομασίας θα μας απασχολήσει σήμερα σ' αυτό το άρθρο. Δεν λέω, κατά καιρούς έγιναν από τους ντόπιους φιλότιμες προσπάθειες συνδυαστικού τύπου με βάση την ιστορία του τόπου και τις μαρτυρίες των γεροντότερων, σχετικά με την προέλευση του ονόματος, αλλά δυστυχώς χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Προσωπικά δεν φιλοδοξώ πως θα δώσω την οριστική απάντηση σ' αυτό το ιδιαίτερα δύσκολο τοπωνυμικό

πρόβλημα. Θα προβάλω όμως τις κυριαρχούσες και επικρατέστερες εκδοχές. Όμως πρώτα απ' όλα θα κάνουμε μια παραδοχή. Ότι δηλαδή η συγκεκριμένη ονομασία χάνεται στο βάθος των αιώνων και δεν αποτελεί πρόσφατη τοπωνυμική εμφάνιση.

Εκδοχή πρώτη: Από τους παλιότερους, μερικοί μάλιστα γεννηθέντες και πριν το 1900 όπως και οι δύο παππούδες μου, με

τους οποίους έτυχε να συζητήσω το ζήτημα όντας εγώ μικρός σε ηλικία, διαπίστωσα αναφορές για την ύπαρξη βρύσης στον τόπο (δεν υπάρχουν στοιχεία για την ακριβή της θέση), της οποίας το νερό ήταν ιδιαίτερα ευεργετικό σε αυτούς που αντιμετώπιζαν προβλήματα δυσκοιλιότητας. Με την αποδοχή της προκειμένης εκδοχής ίσως θα έπρεπε η περιοχή να αναφέρεται ως Κλύσμα και όχι με διαφορετική ορθογραφία. Όμως με την Οθωμανική τότε κυριαρχία, πού σκέψεις για ορθογραφική και ετυμολογική διερεύνηση.

Εκδοχή δεύτερη:

Το σκεπτικό της δεύτερης εκδοχής ίσως να αποτελεί γειτνιάζον σκεπτικό με την προηγούμενη πρώτη και ουσιαστικά να πρόκειται για το ίδιο ιστορικό στοιχείο που άλλαξε στη ροή του χρόνου από στόμα σε στόμα. Μαρτυρείται λοιπόν από τον Θεόδωρο Σεργάρη του Ιωάννη (προσωνύμιο Μπαγλαμάς), σημειωτέον αυτή η

κατάσταση με τα παρατσούκλια στο νησί αποτελεί ένα εξαιρετικό έναυσμα για τη γραφή ενός άλλου άρθρου προσεχώς, πως στην καλύβα της οικογένειας Προφήτη στην περιοχή (γνωστό όνομα με γνωστούς σήμερα τους απογόνους), υπάρχει και διασώζεται μέχρι σήμερα παλιό πηγάδι με νερό. Το νερό αυτό ονόμαζαν οι παλιότεροι Τσιλιόνερο

(Τσλιόνερο) γιατί όποιος το έπινε τού πήγαινε παρά μία τεσσαράκοντα!!! Προφανώς πρόκειται για υφάλμυρο ή στάσιμο νερό ή εν πάση περιπτώσει νερό ακατάλληλο για πόση. Και σ' αυτή την περίπτωση η μόνη απολύτως εναρμονιζόμενη με το ιστορικό ορθογραφία θα ήταν και πάλι το Κλύσμα.

Εκδοχή Τρίτη:

Στον θαλάσσιο κόλπο της περιοχής, είναι γνωστό από τα παλιά χρόνια πως ευδοκίμουσε η φημισμένη μαρίδα της Θάσου. Στην ντόπια λαλιά ήταν το λεγόμενο «κτσούρ», εξ ου και οι Κακηραχιώτες ήταν οι «κτσουράδες» του νησιού. Σ' αυτή την περιοχή η μαρίδα ίσως έβρισκε την ιδανική τροφή για την ανάπτυξή της που την έκανε και μεγάλη και πεντανόστιμη. Είχα την τύχη να την δοκιμάσω μικρός, όταν την αγόραζε ο πατέρας μου για το σπίτι. Η αλίευσή της αποτελούσε μια ολόκληρη ιεροτελεστία. Το δίχτυ ρίχνονταν με τα χέρια στα ανοιχτά, μέχρι ένα μπόι βάθος και μαζεύονταν επίσης με τα χέρια μέχρι τα κατάγιαλα. Για την προσπάθεια αυτή βέβαια χρειαζόνταν πολλά χέρια και δυνατά παλληκάρια. Όμως άξιζε ο κόπος γιατί πολλές οικογένειες κατόρθωναν να επιβιώσουν από την μαρίδα, είτε τρώγοντάς την είτε προωθώντας την στην Καβάλα και στις λιγότες ταβέρνες του νησιού. Όταν έκλεινε η τράτα προς τον γιαλό φώναζαν οι κουμανταδόροι «άντε παιδιά και τώρα κλείσμα», δηλαδή κλείσιμο. Έτσι λοιπόν το κλείσιμο παραφραζόμενο έγινε κλείσμα και η περιοχή δανείστηκε το όνομα της από το κλείσιμο της τράτας στον κόλπο.

Από τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα πως δεν δικαιολογείται με τίποτα η γραφή «Κλίσμα» που φαίνεται να επικρατεί στις μέρες μας. Η τρίτη εκδοχή φαντάζει η επικρατέστερη και η λογικότερη, έστω και αν μας σώθηκε σε τελική ανάλυση η νόστιμη μαρίδα. Μας άφησε όμως πεσκέσι μια ονοματοδοσία που ασφαλώς προκαλεί τον γέλωτα και την ευφορία στους περαστικούς και τους επισκέπτες. Και αυτοί ασφαλώς θα διερωτώνται με τη σειρά τους περί του πόθες έσχες του ονόματος.

IKTEO ΘΑΣΟΥ

**η Θάσος έχει
το δικό της IKTEO**
για επιβατικά ΙΧ και δίκυκλα

Αστρίς Θάσου
ikteo.thasou@gmail.com

Τηλέφωνο
για ραντεβού:
25930 55020

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ (1774-1927)

(ΜΕΡΟΣ 10^ο)

Γράφει ο Γιώργος Αυγουστίδης

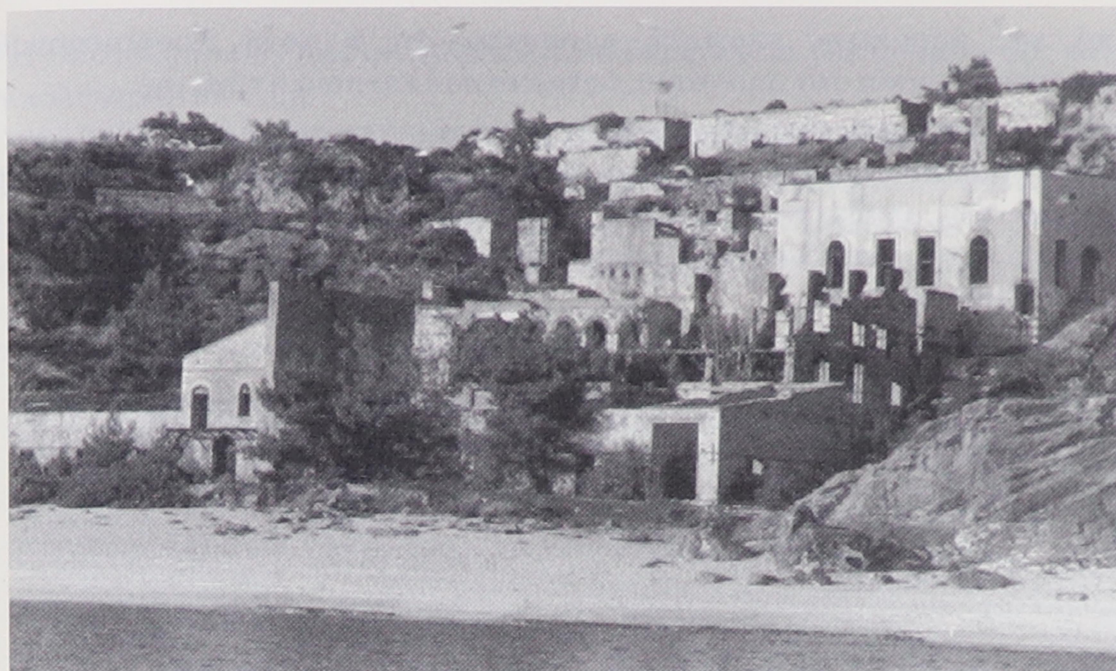
Στο προηγούμενο τεύχος αφιερώσαμε σχεδόν εξολοκλήρου την δημοσίευσή μας σε έναν εξαιρετικό άνθρωπο, επίτροπο και κατά καιρούς ενοικιαστή του μετοχίου, τον Γεώργιο Λισκό. Από τις επιστολές του αντλούμε πολλές πληροφορίες που αφορούν την οργάνωση του μετοχίου, τον παραγωγικό του τομέα, τη σχέση του με την τοπική κοινωνία.

Όπως είχαμε την ευκαιρία να δούμε στις ως τώρα δημοσιεύσεις, ο κύριος παραγωγικός τομέας του μετοχίου υπήρξε η καλλιέργεια της ελιάς με σκοπό την παραγωγή λαδιού και βρωσίμων ελαιών, οι αμπελώνες και η ξύλευση του δάσους. Σε επιστολή του Γ. Λισκού με ημερομηνία 4-7-1923 γίνεται μνεία και για αγορά μαλλιού από του **Κουτσομύτ'** το μετόχι.

Το μετόχι αυτό ανήκε στην σερβική Ι. Μονή του Χιλανδαρίου και βρισκόταν πολύ κοντά με το μετόχι του Κουτλουμουσίου. Φαίνεται ότι οι καλόγεροι του μετοχίου αυτού εξέτρεφαν πρόβατα και ο Γ. Λισκός προμηθευόταν από αυτούς το απαραίτητο μαλλί για την ύφανση των ειδών ένδυσης για την οικογένειά του.

*Γλέντι στου Κουτσομύτ' το μετόχι
(Αύγουστος 1924. Αρχείο Παν. Σ. Προέδρου)*

Λιμενάρια, οι εγκαταστάσεις της Boseret 1926

Στο αρχείο υπάρχουν και άλλες επιστολές του Λισκού. Η παρακάτω με ημερομηνία 25-6-1926 είναι σημαντική γιατί αναφέρεται στη λειτουργία μεταλλευτικής εταιρείας στην περιοχή των Λιμεναρίων. Πρόκειται για τη Βελγική εταιρεία G. P. Boseret από το Lutich (Βελγίου), η οποία αγόρασε το σύνολο των μετοχών της κρατικής «Ανώνυμης Εταιρείας Μεταλλείων και Μεταλλευμάτων».

Η επιστολή

Εν Λιμεναρίοις Θάσου τη 25/ 6/ 1926

ΠΡΟΣ

Την Ιεράν Μονήν Κουτλουμουσίου

Αρχιμανδρίτην Δαμασκηνόν και αγία επιτροπή.

Εις Άγιον όρος

Ο πακτωτής (σημ. ενοικιαστής) που επάκτωσεν το μετόχιον (εν) Κάστρω επορεύθη εις το μετόχιον και παρέμεινεν 8 ημέρας και μετά κατήλθε εις το χωριό. Δεν δέχεται να παραμείνει εις το μετόχιον κάθε ημέραν, θέλει να δουλεύει εις την εταιρεία μεταλλίων όσου έλθει η εποχή της συγκομιδής των ελαιών και τότε να πορευθεί εις το μετόχιον και απαιτεί να επισκευάσω την ευρισκομένην οικίαν εις τα Λιμενάρια δια να κατοικεί, ή δε αλλέως δεν αναλαμβάνει την ενοικίαση του μετοχίου. Εγώ τον συνέστησα να πορευθεί εις το μετόχιον να διατηρεί τα ευρισκόμενα κτήματα να καλλιεργεί ταύτα και να τον υποβοηθήσω και εις χρήματα άνω των δύο χιλιάδων προς βοήθειαν εις την συλλογήν των ελαιών. Ταύτην την Τετάρτην θέλω πορευθεί εις το μετόχιον ίνα επισκευάσω το οίκημα και την τοιχοποιία του πέργυρου.

Έστω εις είδησίν σας, Σας χαιρετώ

Γεώργιος Λυζικός

Η επιστολή του ηγουμένου Δαμασκηνού διακρίνεται για το λιτό ύφος και για την πολύ καλή σύνταξη.

Αφού γνωστοποιεί στον Γ. Λισκό ότι έλαβαν την επιστολή του, τον ενημερώνει ότι επιθυμία τους είναι να ευρεθεί πακτωτής, ο οποίος θα μένει πάνω στο μετόχι. Αν όμως και δεν βρεθεί τότε θα το ενοικιάσουν στο διάκο Δαμιανό με 1500 δραχμές ετήσιο ενοίκιο, αποδεχόμενοι τον όρο που αυτός θέτει, να μην διαμένει δηλαδή στο μετόχι αλλά στο σπίτι της μονής στα Λιμενάρια.

Λιμενάρια δεκαετία 1960
(αρχείο Ευμορφίας και Ευστρατίας Χιώτη)

Ο καπετάν Γ. Λισκός πέθανε στα Λιμενάρια τον Απρίλιο του 1927 και δεν βίωσε το οριστικό τέλος του αγαπημένου του μετοχίου που επήλθε με τον αναγκαστικό νόμο του Παπαναστασίου του 1927.

ΟΙ ΠΑΚΤΩΤΕΣ

Το μετόχι της Ιεράς μονής Κουτλουμουσίου στο Κάστρο βρισκόταν σε άγονη και απομονωμένη θέση. Οι μοναχοί τους οποίους έστελνε το μοναστήρι προσπάθησαν πολύ για την πρόοδό του, αλλά οι προσπάθειές τους έμειναν ατελέσφορες. Δεν τα κατάφερε το φτωχό, ακόμη και σήμερα, μοναστήρι να κρατήσει για πολύ το μετόχι του.

Άλλα μοναστήρια όπως του Καρακάλλου και του Σταυρονικήτα στις Μαριές, του Παντοκράτορος στην Καλλιράχη, του Διονυσίου και του Ζωγράφου στο

Το μετόχι λεηλατούνταν και η φτωχιά Ιερά Μονή δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει την κατάσταση προκρίνοντας ως μόνη λύση την ενοικίαση του μετοχίου της. Πρώτη αναφορά για ενοικιαστή έχουμε το 1865. Πρόκειται για επιστολή του προεστού Κάστρου, Αναγνώστη Κρητικού προς την Ι. Μ. Κουτλουμουσίου με την οποία τους κάνει γνωστό ότι αποστέλλει στο μοναστήρι 258 οκάδες λάδι που αποτελεί το υπόλοιπο από τις τετρακόσιες ογδοήκοντα οκάδες, για τέσσερα χρόνια ενοικίασης. Εύκολα συμπεραίνουμε ότι ως αρχή της ενοικιάσεως του μετοχίου πρέπει να θεωρήσουμε τουλάχιστον το 1862.

Για λίγα χρόνια 1866-1886 το μετόχι το διαχειρίζεται με αυτεπιστασία η ίδια η Ιερά Μονή. Την περίοδο αυτή στο μετόχι βρίσκεται σχεδόν ανελλιπώς ο ικανότατος μοναχός Νείλος, ο οποίος με την εργασία του δίνει ώθηση στο ταλαιπωρημένο μετόχι.

Το 1886 φαίνεται ότι έγιναν κάποιες προσπάθειες ενοικιάσεως του μετοχίου. Σ' αυτές πρωτοστατεί ο πρώην ενοικιαστής Αναγνώστης Κρητικός, ο οποίος υπήρξε και προεστός Κάστρου. Ο Νείλος δεν του έχει καμιά εμπιστοσύνη. Χαρακτηριστική είναι η επιστολή του γραμμένη στις 2 Ιουνίου 1886. Είναι πολύ γλαφυρή και τη μεταγράφω ως έχει.

62.

Θάσσοι 2^η 1^η 1^η 1^η 1886.

Αγία Γέραντα νοέει σὺ ἀποθήκευε τὸν σήμερον ὄζειον, ἕδον
 χύσας ἅγιον ἡμε ἁγία.

ἔβαλε τὰ 150. ὄ. ἀπέγει εἰ τὸν θίαση, εἰ γὰρ κέ εἶται νικουμένη·
 ὅσα διὰ τὴν κροτοχὴν εἶσι με ἐσφίονεθε γὰρ τὸ νὴ σὺρο γὰρ τὸ κίμα
 ἄσφινδον νὰ με δεσφίσι τὸ καλὸν κέρμα, εἶδη εἰ τὸ εἰδύοια εἰ εἰ
 χο νὰ κάλυψι 75 799. εἰ τὸ εἶδη ἐξονομας τινὲς εἰ τὸν ταχυροῦ λαιο
 με ἔδουσε γὰρ 509. τὰ δὲ ὄξα 290. δὲ μὴτα ἔδου. ἀπὸ με ἔφικου
 καλὸν κέρμα νὰ σὺν τὸ δέσι. ἐσφίονος ἔδου τὸ γὰρ νὰ με δεσφίσι τὸ εἰδύοια
 τὰ 290. εἰ δὲ με ἔδουσε τὸ σὺρο, εἰ εἰδύοια ἀσφίον #. θίμονον =
 μετρίκα 10. τὸ εἶδη εἶδη νὰ σφίονε 73 γὰρ εἶδη μετρίκα τὰ δὲ σφίονος γὰρ
 Μαρία, ἄσφίον εἶδη, γὰρ νὰ ἀκατὸ δὲ εἶδη, ἄσφίον εἶδη, γὰρ δὲ εἶδη, σφίον
 ἡμα δὲ εἶδη, ἡμα δὲ εἶδη, γὰρ σὺν σφίονος νὰ μετρίκα σφίονος δὲ δὲ
 ἡμα σφίονος. εἰ νὰ ἀσφίον νὰ εἶδη τὸ γὰρ εἰ τὸ Μοναχίσι νὰ σὺν τὸ
 σφίον τὸ σφίονος νὰ ἡμα δὲ σφίονος εἰ μὴν ἀπὸ τὸ σὺν γὰρ εἶδη
 εἰ σὺν ἀπὸ τὸ γὰρ Μοναχίσι, ἀπὸ γὰρ σφίονος σφίονος δὲ δὲ σφίονος
 εἶδη ὅσα ἀσφίον νὰ σφίονος τὸ σφίονος εἶδη νὰ τὸ δὲ 10 γὰρ εἰ σφίονος
 τὸν ἀπὸ τὸ εἶδη σφίονος εἶδη σφίονος κέρμα, ἀπὸ ὅσα εἶδη
 ἀπὸ τὸ εἶδη εἶδη σφίονος σφίονος σφίονος σφίονος σφίονος σφίονος
 τὸν ἀπὸ τὸ εἶδη, εἰ γὰρ τὸ Πάτερ φερὰ εἶδη.

Ὁ πτωχολογιστὴς Νείλος Μοναχὸς Πρωτομνηστὴς.

Επιστολή Νείλου

Θάσος τη 2 Ιουνίου του 1886

Άγιε γέροντα νοερώς σας ασπάζομαι την αγίαν σας δεξιά και δι' ευχών σας αγίων είμαι καλά.

Έλαβα τας 150 οκ(άδας) αλεύρι και το θειάφι και λάβετε και τον τεσκερέ (τελωνειακή άδεια). Όσον δια την προσταγήν οπού μου προοστάξατε εις το να πάγω εις τον κύριον Αναγνώστην να μου θεωρήσει το κατάστιχον επήγα και το θεώρησα και έχω να λάβω γρόσια 799 και του είπα εξ ονόματος τίνος και τίνος τα χρεωστώ λοιπόν μου έδωσε 509 τα δε άλλα 290 δεν μου τα έδωσε και μου εξήτησε το κατάστιχον να σας το δώσει. Ερχόμενος εδώ του ζητώ να μου δώσει τα επίλοιπα τα 290 και δεν μου έδωσε τίποτις και εδανείστηκα από τον Π' Οικονόμου μετζίτια 10. Τώρα έχω να πληρώσω 73 γρόσια οπού μας ποτίζουν τα δένδρα μας εις Μαριαίς τυρί δεν έχω, ψάρια να αλατίσω δεν έχω, άλλας δεν έχω, ρακί δεν έχω, βρακί δεν έχω, λοιπόν σας παρακαλώ να μου στείλετε συνοδεία διότι δεν ημπορώ μόνος μου και είχα απόφαση να έλθω τώρα εις το μοναστήρι να σας ειπώ τα περί του Αναγνώστη να είμαστε οι δυο μας και μην ακούτε τι σας λέγει όταν έρχεται και σας ανταμώνει εις το μοναστήρι, αλλά γνωρίζω πως θα ζημιουθούμε διότι εκείνον οπού θα αφήσω να φυλλάγει το σπίτι θέλει να του δώσω 10 γρόσια και φαγητό την ημέρα και ξέχωρα εκείνο οπού θα μας κλέψει, αλλά όταν έλθει αδελφός ετότες έρχομαι και σας παρουσιάζω τας πράξεις του παρουσία και του πάτερ Κορνηλίου και εις τον πάτερ Φιλάρετον.

Ο υποταχτικός Νείλος μοναχός προσκυνώ.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΧΩΜΑΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΛΙΜΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΡΗΓΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΣΚΑΛΑ ΜΑΡΙΕΣ, ΘΑΣΟΣ
ΤΗΛ.: 6944 163263 - 25930 52741

AEGEAN

ΥΓΡΑ ΚΑΥΣΙΜΑ - ΛΙΠΑΝΤΙΚΑ
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΑ - ΑΞΕΣΟΥΑΡ
ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΠΑΝΤΟΣ ΤΥΠΟΥ
ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΣΩΛΗΝΕΣ
ΥΨΗΛΗΣ ΠΙΕΣΕΩΣ

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Λιμενάρια 64002 Θάσος
Τηλ.: 25930 52482
Κιν.: 6972 720506

Οι ληνοί της Αστρίδας

Μπορεί να γίνει κάτι;

Από την κλασική αρχαιότητα η Θάσος πρωτοστάτησε στην παραγωγή του κρασιού σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Αυτό μαρτυρούν, εκτός από τη μυθολογία, οι έπαινοι των συγγραφέων της αρχαιότητας για τον «Θάσιο οίνο», οι αμφορείς οίνου με την επιγραφή «Θασίων» που διασώθηκαν ή βρέθηκαν στο βυθό της θάλασσας από ναύαγια της τότε εποχής, οι νόμοι της Θάσου που προστάτευαν το εμπόριο του κρασιού κ.ά.

Η οινοπαραγωγή στη Θάσο συνεχίζεται μέχρι και τους δυο πρώτους αιώνες της οθωμανικής κυριαρχίας. Σύμφωνα με απογραφές της εποχής (η πρώτη έγινε επί Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή), η παραγωγή του κρασιού κατέχει σημαντικό ποσοστό στη φορολόγηση των νοικυριών του νησιού. Η εγκατάλειψη της αμπελοκαλλιέργειας, όπως πληροφορούμαστε από διασωθέντα έγγραφα (αγοραπωλησίες αμπελώνων, διαθήκες κλπ.), αρχίζει σταδιακά από μέσα του 19^{ου} αιώνα δίνοντας τη θέση της στην ελαιοκαλλιέργεια. Η μεταστροφή αυτή συντελέστηκε μέχρι το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα.

Από έγγραφα που διασώζονται, πληροφορούμαστε ότι μέχρι τους τελευταίους χρόνους η Θάσος ήταν ένας απέραντος αμπελώνας. Αδιάψευστο μάρτυρα όμως της δραστηριότητας αυτής αποτελούν οι ληνοί που διασώθηκαν μέχρι τις μέρες μας. Το πλήθος τους, όπου υπάρχουν, μας οδηγεί στο να συμπεράνουμε ποιες περιοχές υπήρξαν κατά κύρια καλλιέργεια αμπελότοποι.

Οι ληνοί είναι τετράπλευρα μονόχωρα κτίσματα έκτασης 3Χ3 μ. και ύψους 2 μ. περίπου. Χρησιμοποιήθηκαν για το «πάτημα» των σταφυλιών. Χρονολογούνται από την εποχή των βυζαντινών χρόνων. Μέχρι σήμερα (προ δεκαετίας) έχει γίνει μια σχετική ανασκαφική έρευνα από την Αρχαιολογική Υπηρεσία Καβάλας στο Κάστρο, η οποία οδήγησε σε ουσιαστικά συμπεράσματα σχετικά με την αμπελοκαλλιέργεια στην περιοχή αυτή.

Οι ληνοί της Αστρίδας

Αυτό όμως για το οποίο δεν επιδείχθηκε ποτέ ούτε το παραμικρό ενδιαφέρον από τους αρχαιολογικούς φορείς, είναι οι ληνοί της Αστρίδας. Μετρήσαμε περί τους 25 ληνούς, οι οποίοι, όλοι, βρίσκονται εγκατεσπαρμένοι εντός του ομώνυμου οικισμού. Αν ρωτηθούν κάποιοι γεροντότεροι για τους ληνούς, θα μας πληροφορήσουν ότι παλιότερα υπήρχαν και άλλοι ληνοί στην περιοχή, και κάποιοι από αυτούς, για διάφορους λόγους έχουν γκρεμιστεί (ίσως για να χρησιμοποιηθούν οι πέτρες τους).

Ο οικισμός της Αστρίδας δεν παρουσιάζει ακόμα στενότητα όσον αφορά την οικοδόμηση. Παρατηρήσαμε όμως ότι σιγά σιγά, τα τελευταία χρόνια έχουν περιφραχτεί από τους κατά τόπο παρακείμενους ιδιοκτήτες χώροι οι οποίοι θεωρούνταν κοινόχρηστοι. Έτσι, έχουμε σαν αποτέλεσμα όλοι οι ληνοί να βρίσκονται σήμερα μέσα σε ένα περιφραγμένο χώρο. Η κατάσταση είναι αποκαρδιωτική:

- Κάποιον ληνό τον μπάζωσαν και άλλον τον έκαναν γλάστρα, όπου φύτεψαν ένα... κυπαρισσοειδές.

- Κάποιον τον τσιμέντωσαν εσωτερικά, ώστε να τον μετατρέψουν σε δεξαμενή νερού.

- Σε άλλον έκτισαν πάνω του ένα κολωνάκι για τις ανάγκες της περιφραξης του οικοπέδου.

Και πολλά παρόμοια θα δει ο επισκέπτης αν τους επισκεφθεί όλους.

Για την κατάσταση αυτή όμως δεν φταίνε οι ιδιοκτήτες των οικοπέδων. Δεν φταίνε γιατί ποτέ κανένας αρμόδιος δεν τους εξήγησε περί τίνος πρόκειται. Κανένας δεν τους επέστησε την προσοχή ότι στον χώρο τους βρίσκεται ένα αρχαιολογικό μνημείο και στοιχειοδώς θα πρέπει να το σεβαστούν.

Μπορεί να γίνει κάτι;

Μπορεί να γίνει το αυτονόητο. Μια εισημοποιημένη επιστολή από την αρμόδια υπηρεσία σε κάθε ιδιοκτήτη και ταυτόχρονα και μια προσωπική συνάντηση ενός αρμόδιου με κάθε οικοπεδούχο.

Έτσι απλά, προτείνουμε κάτι με την ελπίδα να γίνει πράξη.

Σ.Γ.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Πωλείται σπίτι στα Καλύβια
Λιμεναρίων 30 τ.μ. σε οικόπεδο
300 τ.μ. Πληρ. 25930 52712

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ

Πωλείται οικόπεδο εξ αναδασμού στα
Καλύβια Ποτού έκτασης 6 στρεμ.
περίπου. Πληροφ. 6937140220 &
2310 212328.

Τότε ...

1962, το Μουράγιο στον Ποτό.
(Από το βιβλίο της Ουρανίας Τζιάτα «Θάσος, το Πράσινο νησί»).

Τότε

που η αμμουδιά ήταν η αλάνα μας - το βασίλειό μας.

Όλη η αμμουδιά ήταν για μας τα παιδιά,
για τους ψαράδες και τους βαρκάρηδες
ο κόσμος μας.

Τώρα

η αμμουδιά μας με τις ομπρέλες,
μπεγμένες λόγγες στα σπλάχνα της,
δεν είναι η αλάνα για παιδιά.

Οι ψαράδες και οι βαρκάρηδες χάθηκαν
στο ανώνυμο πλήθος.

και Τώρα

Τότε

που ο παππούς μου στις κακοκαιριές τριγυρνούσε στην ακρογιαλιά
για να φιλοξενήσει εμποτισμένους караβοκύρηδες.

Τώρα οι ξαπλώστρες έκρυψαν την άμμο και το κύμα, θυσία στο βωμό
του χρήματος.

Τότε και τώρα.

Το Τότε βυθίζεται αργά στο βυθό της λήθης
και το Τώρα ανυψώνεται με τα κέρσινα φτερά του
στη μάταια επίδειξή του.

Δημήτρης Γιαννάκος